Hvert stefnir?

Eftirfarandi grein er tekin upp úr Kirkjublaðinu frá 15. júní, og er eftir ritstjórann, Þórhall biskup Bjarnason. Greinin er að vorum dómi svo markverð, að hún ætti að komast fyrir sem flestra augu, og þar sem Kirkjublaðið er í fárra höndum hér vestan hafs, birtum við hana hér, svo Vestur-Íslendingum gefist tækifærið að sjá hvert stefnir í landsmálunum heima, að áliti eins mikilhæfasta mannsins þar — biskupsins. Myndin, sem hann dregur upp, er ófrýn, en því miður — að vorri hyggju — sönn.

• • •

Ég geri mér ekki vonir um, að það sem ég segi um landsmál í litla blaðinu mínu verði tekið upp í stærri blöðin, og komist með þeim hætti fyrir fleiri augu. Landsmálablöðin eru á einhverjum flokksklafanum og sinna þeim Hjaðningavígum einum.

Og mig langar þó einmitt að geta talað svo að margir heyri, og nokkuð megi í eyrum loða, og helzt af öllu að sviði í hugaum, svo að fram verði að koma í viljanum.

Mér er það svo innilega og hræðilega ljóst, að íslenzka þjóðin er einmitt nú á þeim glötunarvegi, sekkur í ánauð og svívirðingu, ef vér hrökkum nú ekki við og tökum breytta og betri stefnu.

Reyndin hefir orðið sú að vér höfum ekki verið því vaxnir, að eiga með oss sjálfir, hvorki einn og einn fyrir sig og enn síður allir saman í félagsbúinu.

Vér hælumst af því, að hér í landi hafi aldrei verið þessi bændaþrælkun, sem annarstaðar er kunn. Aðalsættir voru hér engar til að kúga, segjum vér. Kostur fylgdi þar samt löstum, meðan goðaættanna gætti. Og ekki er það fjónið minst á 13. öld, er niður eru brytjaðir höfðingjarnir, með ættgengna drottins-blóðinu til skjótra úrræða og öruggrar forystu.

Bændaþrælkun var hér ekki að útlendum hætti. En um nokkrar aldir áttum vér Íslendingar fjárhaldsmenn, og þá erlenda. Til kaupmannanna varð alt að sækja. Þeir skömtuðu og skiftu. Úr því helsi var engin lausnarvon, og um að gera, að hafa sem mest út úr þessum fjárhaldsmönnum, og ná sér ögn niðri á þeim aftur með svikum og prettum.

Það var ekki góður viðskiftaskóli fyrir þjóðina, og varla kyn, þótt henni tækist miður vel að fara með efni sín, er fjárhaldsmenskunni þeirri loksins létti. Og það lá svo undur nærri, er ný og stórum bætt tæki komu upp í landinu til fjárveltu og viðskifta, að sækti í gamla lagið aftur. — Bankarnir og útibúin komu í stað kaupmanna forðum.

Það þarf mikið viljamagn til þess að fá — að nokkru — sigrað náttúruna innra með sér, hvað þá fyrir utan sig, og getur þá komið að góðu liði, að reyna að skilja það, hvaðan meinin stafa, sem við er að fást. — —

Sparsemi og atorku og fyrirhyggju og skilsemi gátum vér ekki lært í einokunarskólanum langa. Og enn búum vér að þeim skóla. Dugnaðurinn er töluverður, altend í áhlaupi. Eigi eru t. d. aðrir betri aflamenn en Íslendingar, en sagt að þeir út í frá hirði betur skipin sín. Það er sparsemin og ráðdeildin, sem mest brestur á hjá oss. Tíminn, sem vér höfum haft til þess að læra að fara með efni vor, sem fullveðja menn, er stuttur. Um það væri margt og mikið að segja: — Vér erum raunalega eyðslusöm þjóð í einkalífi voru, með töluvert óhóf í ýmsum greinum, og með tískutildur. Vér eyðum áður en aflað er. Viðskiftalífið alt baneitrað af óskilsemi. Íslendingsnafnið er í öðrum löndum að verða kunnugast að plötuslætti og prakkaraskap.

En þetta á ekki að vera umtalsefnið núna, heldur félagsbúskapur þjóðarinnar, landsmálahliðin.

Nú er svo mælt, að hver þjóð hafi þá leiðtoga og forystumenn, sem hún á skilið, ávöxt og endurskin af sjálfrar hennar kostum og löstum. Svo er sérstaklega mælt um blöðin, og séu þau bezti spegill hverrar þjóðar. Og mikið er auðvitað satt í því. Rökrétt ályktun af því er sú, að öllum umbótatilraunum verði að snúa til hvers eins fyrir sig, karls og konu. Og það er meginsannleikur

Nú sný ég mér samt að landsmálahliðinni, og spyr hvert stefnir í félagsbúskapnum, af því ég hygg að þaðan megi núna fá átakanlegast dæmi einmitt til að vekja þá hræðslu og þá gremju í hugum manna, sem nauðsynleg er til þess að hver ein og hver einn hrökkvi við og hefjist handa.

Hugarbót einnar og einnar mannssálar er undirstaða allrar félagsbótar, og hitt eins víst og satt, að trúarlífið, guðsmeðvitundin, eilífðarsamkendin, er og verður sterkasti þátturinn í hugarbótinni. Því á trúmálablað, sem lifir í sínum tíma og fyrir hann, svo miklar lendur saman við landsmálagögnin svonefndu.

Glötunarvegurinn, sem vér Íslendingar gönum áfram liggur beint niður í þrældómsstöðu ósjálfbjarga niðursetnings-aumingjans.

Fallhraðinn eykst stórum með ári hverju og hverju þingi, sem háð er, aldrei þó líkt því jafnvoðalega og nú síðast. Það þarf hart viðbragð til að stöðva sig á barminum.

Undirstaða rétts skilnings er hér sú, að það er féð, sem í heiminum drotnar, miklu meira en kanónurnar. Féð stýrir nú kanónunum, ef þeim er beitt. Napóleónar vorra tíma eru bankamenn og kaupmenn, mennirnir, sem haldið hafa á og valdið yfir auðsafninu. Enn er eigi lengra komið en svo, að hver þjóð potar sér í samkepninni, fjármálamenn og stjórnmálamenn á handi saman, altend bak við tjöldin, að afla brauðsins fyrir hina mörgu munna, og létta að því er auðið er sinni eigin þjóð lífið með því að láta aðrar þjóðir vinna undir henni og fyrir hana. Verður það með ótal sogæðum viðskiftalífsins. Smáþjóðirnar eru þar í voða, að verða þjónandi undirlægjur hinna stóru.

Það er svo miklu brotaminna, að drotna yfir öðrum þjóðum með fénu, með lánum og yfirráðum framleiðslunnar í landinu, o.s.frv., heldur en með blóðugum styrjöldum. Geta svo smælingjarnir að nafninu haft sín eigin lög, og heitið að eiga með sig. Það er bara ekki nent að nostra við kreddur kristinnar siðmenningar, þegar langt kemur undan, eins og t. d. suður í Afríku. Þar eru svörtu greyin brytjuð niður, vanti nokkuð á fylstu skil. Og hætt er alt af við, að hrottaskapurinn komi fram í kúguninni á útkjálkum heims, og er það athugavert fyrir oss hérna á Íslandi, þó að hvíta skinnið kunni að hlífa nokkuð.

Það er svo sem gamalt þetta, að auðgari þjóðirnar með mörgu og miklu tækjunum láti hinar fátækari og úrræðalausu þjóna sér, vinna fyrir sig. Einokunin hér á landi var ekki annað. Og enn áþreifanlegra dæmi er það, þegar vér á 14. öld verðum að fara að róa til að láta þjóðverja fá fisk á borð.

Hansaborgirnar ná með viti og auði öllum ráðum yfir verzlun Noregs. Björgvinarkaupmenn eru í vasa þjóðverja, en hér eru þeir aftur burgeisar í skipalausu og kúguðu landi, og svo verðum vér að yfirgefa sveitabúskapinn og veiða fisk handa drotnum drotna vorra. Voru oss þau umskifti þá ill.

Peninga-yfirdrotnunin þó aldrei til líka áður sem nú er hún í heiminum. Fátækari verða að lána hjá hinum auðgari. Happ eða óhapp fer eftir því, til hvers lánað er, hvernig og hve mikið, og öll meðferð fjárins síðan á eftir.

Skiljast verður þó það, að hald og haft er þar komið á lántakandann nokkuð, og hætta getur staðið af. En brýnni verður hættan, ef útlend þjóð nær yfirráðum á framleiðslu lands og sjávar, nær valdi yfir móðurarfi þjóðarinnar, sem náttúran hefir henni gefið. Heyra þar eigi síst undir fasteignakaup útlendinga, allra viðsjálust þó er rekin eru í seli.

Er ekki alt slíkt á ferðinni hjá oss? Og sumt all-ískyggilega?

En voðinn mikli kemur fyrst er lánað er um efni fram.

Þá er þrælsstaða þjóðarinnar í aðsigi.

Samlíkingardæmi milli smárrar þjóðar og stórrar — auðugrar og fátækrar, — hlutfallslega miðað og talað — er glettilegt og gott og nærri íslenzkum skilningi, þetta sem dregið er frá hjáleigukotinu og höfuðbólinu. Það þurfa ekki að vera nein ófrelsisbönd í byggingarbréfinu, en kotbóndinn verður samt ánauðugur þræll undir stórbóndann. Kotbóndinn er heylaus á hverju vori, fær smám saman alla björgina frá höfuðbólinu, og alt með okurrentum, ef rannsakað er niður í kjölinn. Þetta heitir svo líkn og hjálpsemi og er auðmjúklega þegið. En svona garmur kemst ekki úr kútnum. Og vinna verður hann höfuðbólinu fremur en sér, hvenær sem á herðir. Svitadropar hans koma þar fram til sældar en eigi á sjálfs hans heimili.

Þeir, sem tölur kunna að lesa og þýða, eiga að hafa séð af blöðunum, hvernig fjárhag landsins er komið: Lán á lán ofan og langminst til arðsamrar framleiðslu. En voðinn gleymist við það, að flokkarnir hafa þetta að saurkasti hvor á annan. Alt snýst um það, að ríða hvorir aðra ofan — og reka burt frá jötunni.

Þegar eitthvað þykir óvenju-vel sagt í franska þinginu, er oft samþykt að prenta ræðuna og slá henni upp í öllum þinghúsum og skólum. Og eigi væri því fé illa varið, að prenta skrá yfir fjárbruðlið hjá síðasta alþingi, og mundi fylla meðal þinghúsvegg. Og hinum megin ætti vel við að hafa skólabekkjar-röðun á pólitísku brauðbitunum eftir því sem þeir hafa frá borði borið. Slík kensluáhöld væru þjóðinni þörf fyrir næstu kosningar.

Væri vandalítið verk að semja. Nóg efnið í blöðunum báðum megin. Er bara einföld samlagning.

Hér er að komast spilling og rotnun í þjóðfélagslífið, þó enn mikið blandin ráðleysis-fumi, sem töluvert má við gera með bættri löggjöf. En hvort sem nú meira ræður, stjórnleysið eða spillingin, ber að sama voðanum með sjálfstæði landsins.

Vinnuþrælar erlendrar þjóðar eða þjóða verðum vér Íslendingar, gætum vér eigi efnalegs sjálfstæðis vors. — —

Það var út af trollara-yfirgangi á fiskimiðum, að mætur og vitur maður, sem nú er látinn, spáði því í tali við mig fyrir all-löngu, að hólminn okkar yrði með tímanum bara útlend veiðistöð: Karlmennirnir yrðu þar vinnuþrælar við, og kvenfólkið íslenzka notaðist mest við að þjóna losta útlendu sjómannanna.

En þessi mynd, hún er beint framundan, með því glæpsamlega ráðlagi, sem nú er á oss.

Og kennir eigi margt móður og föðurhjartað sárinda yfir því, að hafa getið börn þeirri þjóð, sem út í slíkt forað stefnir, af því að hún stýrir eigi betur ráði sínu? —

Betur verður áréttað næst, og með tillögum til bjargráða.

Því nú er ábyrgðin í bili komin beint til þjóðarinnar.

LEIÐRÉTTING.

Herra ritstjóri. — Viltu gera mér þann greiða, að birta línur þessar í blaðinu Heimskringlu.

Í Lögbergi af 6. júlí birtust nokkrar vísur eftir Baldvin skáld Jónsson, úr Skagafirði, og leyfi ég mér hér með að leiðrétta eina þeirra, sem skökk er höfð. Ég þekti höfundinn persónulega og heyrði vísuna frá hans eigin vörum, og er hún á þessa leið:

Fögur kallast kann hér sveit,
krappur fjalla salur,
þó hefir galla, það ég veit,
þessi Hallárdalur.

Í Lögbergi er: "þann hefir galla" o.s.frv. Allir, sem nokkurt vit hafa á vísum, geta fljótt séð, að orðið "þann" getur ómögulega átt við efni vísunnar sé hún á nokkurn veg hugleidd.

Baldvin sál. var góður hagyrðingur, fjölfróður og víðlesinn, og hefði án efa komið það betur, að vísur hans væru rétt hermdar. — Margar ágætar vísur veit ég eftir hans eigin framburði, er ég gæti birt, en í þetta sinn er að eins tilgangur minn að leiðrétta hið ranga, sem er hvers eins skylda, er betur veit.

J. S. Thorwald.

Sherwin - Williams
PAINT
fyrir alskonar húsmálningu.

Prýðingar tími nálgast nú. Dálítið af Sherwin-Williams húsmáli getur prýtt húsið yðar utan og innan. — Brúkið ekker annað mál en þetta. — S.-W. húsmálið málar mest, endist lengur, og er áferðarfegurra en nokkurt annað húsmál sem búið er til. — Komið inn og skoðið litarspjaldið. —

CAMERON & CARSCADDEN
QUALITY HARDWARE
Wynyard, - Sask.

ISLENZKAR BÆKUR

Ég undirritaður hefi til sölu nálega allar íslenzkar bækur, sem til eru á markaðinum, og verð að hitta að Lundar P.O., Man. Sendið pantanir eða finnið.

Neils E. Hallson.

MARKET HOTEL
146 Princess St.
á móti markaðnum
P. O'CONNELL, eigandi, WINNIPEG
Beztu vínföng vindlar og aðhlynning góð. Íslenzkur veitingamaður P. S. Anderson, leiðbeinir Íslendingum.

Woodbine Hotel
466 MAIN ST.
Stærsta Billiard Hall í Norðvesturlandinu
Tíu Pool-borð.—Alskonar vín og vindlar
Gisting og fæði: $1.00 á dag og þar yfir
Lennon & Hebb
Eigendur

JIMMY'S HOTEL
BEZTU VÍN OG VINDLAR.
VÍNVEITARI T. H. FRASER.
ÍSLENDINGUR. : : : : :
James Thorpe, Eigandi

A. S. TORBERT'S
RAKARASTOFA
Er í Jimmy's Hótel. Besta verk, ágæt verkfæri; Rakstur 15c en Hárskurður 25c. — Óskar viðskifta Íslendinga. —

JOHN DUFF
PLUMBER, GAS AND STEAM FITTER
Alt verk vel vandað, og verðið rétt
664 Notre Dame Av. Phone Garry 2568
WINNIPEG

Hversvegna vilja allir minnisvarða úr málmi. (White Bronze)?
Vegna þess þeir eru mikið fallegri.
Endast óumbreytanlegir öld eftir öld.
En eru samt mun billegri en granít eða marmari, mörg hundruð úr að velja.

Fáið upplýsingar og pantið hjá

J. F. LEIFSON
QUILL PLAIN, - SASK.

Hyland Navigation and Trading Company

S. S. WINNITOBA.
Til St. Andrews Locks á þriðjudögum og fimtudögum, kl. 2.15 á laugardögum, kl. 2.30 e.h.
Til Hyland Park, á mánudögum, þriðjudögum, fimtudögum og föstudögum kl. 8.15 að kvöld.
Farseðlar til St. Andrews Locks $1.00 til parksins 75c; Börn fyrir hálfvirði.

S. S. BONNITOBA.
Fer þrár ferðir á dag kl. 10.15 f. h., 1.45 e. h., og 7.30 e. h.
Á laugardögum og helgidögum aukaferð kl. 4.45 e. h.
Fargjald 50c. Fyrir börn 25c.

RED RIVER OG LAKE WINNIPEG FERÐIR.
Miðvikudaga—Til Selkirk og víðar. Af stað frá Winnipeg kl. 8 e. h., til baka 10.30 um kvöldið.
Föstudag—Til Selkirk, St. Peter og víðar, frá Winnipeg kl. f. h., til baka 7.30 f. h.
Laugardag:—Vikulokaför um Winnipeg vatn. Af stað frá Winnipeg kl. 9 að kvöldi, til baka á mánudagsmorguninn kl. 6. Fargjald:—Til St. Andrews Locks, $1.00; Selkirk, $1.25; St. Peters, $1.50; til ármynnis $2.00; Vikulokaför, $3.00. Skipin leggja frá enda Lusted strætis. Takið Broadway, Fort Rouge eða St. Boniface strætisvagna á norðurleið, og farið af á Euclid Ave.
Skrifstofu talsími M. 248, 13 Bank of Hamilton, Skipsakvíartalsími M. 2400

Með því að biðja æfinlega um "T.L. CIGAR," þá ertu viss að fá ágætan vindil.

T.L.
(UNION MADE)
Western Cigar Factory
Thomas Lee, eigandi Winnipeg

hann átti við, hún hélt að hann ætti við Granville. Hún elskar hann, eins og þú veizt, og alt sem fyrir hana kemur, setur hún í huga sínum í samband við hann. Henni hefir alls ekki dottið í hug, að þetta snerti okkur".

Lögmaðurinn fór nú að hugsa um þessi vandræði sín. Það var nefnilega voðalegt leyndarmál, sem Nevitt hafði komist að, og það sem var enn verra, var, að það var á vitund þessa samvizkulausa manns. En hvernig hann hafði komist að þessu leyndarmáli, gat Gildersleeve alls ekki skilið. Hver gat hafa vakið grun hans á þessu ólöglega hjónabandi, — fyrra hjónabandi Minnies, þegar hún giftist þessum vesaling, sem dó í fangelsinu í Portland, — það hjónaband, sem fór fram í kirkjunni í Mambury? Honum var ómögulegt að skilja þetta, því hann hafði hingað til haldið, að enginn nema hann vissi um það, að frú Gildersleeve var sama konan og frú Read, ekkja betrunarhússfangans. Já, leyndarmálið var það, að fyrri maður hennar var lifandi, þegar hún giftist Gildersleeve.

Og nú hafði þessi viðbjóðslegi slæpingur komist að þessu, — komist að því nær Read dó og nær þau giftust, og gortað yfir því, að nú ætlaði hann til Mambury til að fá gildar sannanir.

Bæði allir Warringarnir og Readarnir höfðu um langan tíma gifst í Widdicombe eða Mambury; mesti fjöldi af þessum ættarnöfnum er í kirkjubókunum, svo hann má leita lengi og nákvæmlega áður en hann kemst að því sanna. Lögmaðurinn lyfti upp höndum sínum afar-reiður, — ó, ef ég næði í hann, skyldi ég taka um háls hans og kreista úr honum lífið, þó ég yrði settur í fangelsi fyrir það undir eins.

"Hér er að eins um eitt að gera, Minnie", sagði hann og stundi. "Ég verð að fara til Mambury í fyrra málið, til þess að verða á undan honum. Og

svo verð ég annaðhvort að kaupa hann til að þegja — eða —"

"Eða hvað, Gilbert?"

Hún skalf eins og hrísla.

"Eða ná í kirkjubækurnar á undan honum", sagði hann vonskulega.

XXIII. KAPÍTULI.

Krókóttar leiðir.

Guy kom tíu mínútum of seint til Waterloo; Nevitt hafði farið með vestur-hraðlestinni. Maðurinn, sem annaðist um ferðatöskurnar, "mundi vel eftir þessum herramanni". Hann var rösklegur á fæti, horfði undarlega á fólk, hafði svart yfirskegg, snúið upp til endanna.

"Já, já, það er hann; en hvert fór hann?" spurði Guy.

"Töskur hans voru sendar til Plymouth", svaraði maðurinn.

"Og nær fer næsta lestin vestur?" spurði Guy.

Eftir nákvæma rannsókn á ferðaáætluninni, svaraði járnbrautarþjónninn: "Fyrsta lestin fer kl. 3.45, þá getið þér farið með henni".

Guy sá, að ekki var um annað að gera en flýta sér heim, láta dálítið af munum sínum ofan í ferðatöskuna, bíða með þolinmæði og fara svo með þessari seinfæru lest.

Ef Guy hefði þorað, þá gat hann farið á lögreglustöðvarnar og látið símrita að taka þjófinn fastan; en hann þorði það ekki, því að sella hann í hend-

ur lögreglunni var sama og að gera uppskátt um sína eigin fölsun, en það gat hann ekki af mörgum ástæðum.

Hann vildi ekki, að Elma Clifford fengi að vita, að bróðir þess manns, sem hún elskaði, væri falsari.

Hann hafði raunar ekki séð Elmu nema einu sinni, en þá hafði hann strax fest ást á henni; samt kom honum aldrei til hugar, að reyna að ná henni frá Cyril, og allra síst nú, þegar hann var sér meðvitandi um þennan glæp. En aldrei mátti Elma fá að vita, að bróðir Cyrils væri orðinn glæpamaður.

Loksins fór lestin 3.45 af stað, og með henni fór Guy. Á meðan lestin flutti hann til Plymouth, hafði hann nægan tíma til að endurkalla í huga sinn alt, sem fyrir hafði komið, ásamt svikum Nevitts. Þegar hann loksins kom þangað, gat hann auðvitað ekki strax fengið að vita neitt um Nevitt eða ferðalag hans, og varð því að dvelja á gistihúsi næstu nótt, og bíða þar til að leita fregna um hann.

Það leið einn dagur og annar til, og enn hafði hann ekki komist eftir neinu, sem gat bent honum á, hvar Nevitt væri að finna. En þegar hann var búinn að dvelja þar nokkuð lengur við ítarlegar rannsóknir og fyrirspurnir, frétti hann þó loksins, að maður, sem leit svo undarlega á fólk og hafði svart yfirskegg snúið upp til endanna,— hefði farið með járnbrautarlestinni til Mambury fyrir nokkrum dögum.

Þegar Guy frétti þetta, fór hann samdægurs af stað til að elta ræningjann. Hann var fastráðinn í því að ná honum, þó hann yrði að elta hann til enda veraldarinnar. Þegar hann var kominn til Mambury, fór hann strax til gistihússins, og spurði hvort þar væri enginn maður, sem héti Montague Nevitt. Gestgjafinn hristi höfuðið og svaraði: "Nei, það er enginn með því nafni í þessu húsi, og hefir heldur aldrei verið. Sá eini maður, sem hér er nú, kom

hingað frá London fyrir fáum dögum, en hann nefndi sig ekki þessu nafni; hann kvaðst heita McGregor, ef ég man rétt".

Undir eins datt Guy í hug, að Nevitt mundi hafa tekið sér falskt nafn. Ekkert var sennilegra, þar eð hann hafði flúið með þessi þrjú þúsund pund, sem Guy hafði svikið út í Cyrils reikning.

"Hvernig leit þessi McGregor út?" spurði hann strax. Hve gamall leit hann út fyrir að vera? Var hann hár vexti? Hvernig leit hann út?"

"Já, hvernig leit hann út? Jú, hann var í rauninni skrautlegur herramaður", svaraði gestgjafinn, "í fallegum fötum með heldri manna háttalag, hér um bil á hæð við yður — máske ögn hærri. Og svo var yfirskeggið hans snúið upp, eins og svínin gera með rófu sína, þegar vel liggur á þeim, og undarleg augu hafði hann líka, eins og hann gæti séð í gegnum fólk".

"Það er hann", sagði Guy. "Það er einmitt hann, sem ég er að leita að; ég þekki hann vel, hann lítur þannig út. En hvar er hann nú, herra gestgjafi? Er hann hér í húsinu? Get ég fengið að tala við hann?"

"Nei, núna getið þér það ekki, góði maður", svaraði gestgjafinn, "að svo miklu leyti ég veit, þá er hann farinn út. Hann gengur oft út að skemta sér, skal ég segja yður, og oftast fer hann þá ofan í litla dalinn þarna yfir frá, og gengur hugsandi langs með læknum. Það er líklegt, að þér finnið hann, ef þér gangið þessa leið, en þó er það alls ekki víst. Ég get ekki ábyrgst það".

"Ég fer þá að leita að honum", sagði Guy með reiðiþrunginni raust. "Ég elti hann þangað til ég finn hann, bölvaðan þrælinn. Ég elti hann til grafarinnar, — hann skal ekki sleppa".

Gestgjafinn leit grunsamlega til hans, og lét þrýr